

ΔΙΚΑΙΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Διεθνείς Πτωχεύσεις

Δρ Ιωάννης Κυρ. Σωμαράκης

Εαρινό εξάμηνο 2017

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Νομική Σχολή

Επιστ. Υπεύθυνος: Καθηγητής Χ. Π. Παμπούκης

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

- Οι έννομες συνέπειες της αφερεγγυότητας
- Η διάσωση της αξίας της υπό πτώχευση επιχείρησης
- Η προστασία συγκεκριμένων κύκλων προσώπων (π.χ. δανειστών εργαζόμενων, προμηθευτών, πελατών και μετόχων)

ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΝ

- Ουσιαστική δικαιοσύνη
- Οικονομική αποτελεσματικότητα της πτώχευσης
- Προβλεψιμότητα των αποτελεσμάτων της πτώχευσης

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

- Καθολικότητας και ενότητας
 - ενιαία πτωχευτική διαδικασία για όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και παθητικού επιχείρησης οπουδήποτε και αν βρίσκονται
- Εδαφικότητας και πολλαπλότητας
 - παράλληλες πτωχεύσεις σε κάθε χώρα όπου υπάρχουν στοιχεία ενεργητικού, η πτώχευση καταλαμβάνει τα εν λόγω στοιχεία στη χώρα αυτή

ΥΛΗ ΤΟΥ ΠΤΩΧΕΥΤΙΚΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

- Διεθνής δικαιοδοσία των ημεδαπών αρχών για κήρυξη πτώχευσης
- Πεδίο εφαρμογής της *lex concursus*
- Διεθνή αποτελέσματα ημεδαπής πτώχευσης
- Αναγνώριση αλλοδαπών δικαστικών αποφάσεων και διοικητικών πράξεων που κηρύσσουν πτώχευση

ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ

- Πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού 1346/2000 και εξαιρέσεις (άρθρο 1 §§ 1 και 2)
- Διευρυμένο πεδίο εφαρμογής του νέου Κανονισμού 848/2015 (άρθρο 1 § 1 και Προοίμιο αρ. 10-17)
 - Προπτωχευτικές διαδικασίες
 - Υβριδικές διαδικασίες
 - «Προσωρινές» διαδικασίες
 - Συλλογικές διαδικασίες στις οποίες δεν συμμετέχουν όλοι οι πιστωτές αλλά σημαντικό ποσοστό τους
- Συστατική ενέργεια του Παραρτήματος Α (άρθρο 1 § 1 εδ. γ', άρθρο 2 αρ. 4 και Προοίμιο αρ. 9)
- Νομολογία ΔΕΕ
 - Απόφαση ΔΕΕ 2012 (Handlowy)
 - Απόφαση ΔΕΕ 2012 (Ulf Kazimierz Radziejewski)

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΤΟΥ Κ/ΣΜΟΥ 848/15

- Διεύρυνση του αντικειμενικού πεδίου εφαρμογής του Κ/σμού (άρθρο 1 § 1)
- Θέσπιση σαφέστερων δικαιοδοτικών συνδέσμων (άρθρο 3 και άρθρο 6)
- Εισαγωγή του ευρωπαϊκού μητρώου αφερεγγυότητας (άρθρο 25 σε συνδυασμό με 24) και απλοποίηση της διαδικασίας αναγγελίας απαιτήσεων των πιστωτών (άρθρα 45 και 53 έως 55)
- Εισαγωγή διατάξεων για την πτώχευση ομίλου εταιρειών (άρθρα 56 έως 77)

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ (1)

- Άρθρο 3 § 1 εδ. α' του Κ/σμου 1346/00: διεθνή δικαιοδοσία για την έναρξη κύριας διαδικασίας αφερεγγυότητας έχουν τα δικαστήρια του κράτους όπου βρίσκεται το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη
 - Μία μόνο κύρια διαδικασία αφερεγγυότητας με καθολικό χαρακτήρα επιτρέπεται
- Η έννοια του κέντρου κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη στον Κ/σμό 1346/00
 - Σκ. 13 του Προοιμίου : *«...θα πρέπει να αντιστοιχεί στον τόπο όπου ο οφειλέτης ασκεί συνήθως τη διοίκηση των συμφερόντων του και συνεπώς είναι τόπος αναγνωρίσιμος από τρίτους.»*
 - Για νομικά πρόσωπα: 1^η άποψη: προσεγγίζει την έννοια της πραγματικής έδρας
 - 2^η άποψη: είναι ο τόπος διοίκησης των οικονομικών συμφερόντων της εταιρείας, ακόμα και εάν δεν είναι αναγνωρίσιμος ως κέντρο κυρίων συμφερόντων από τρίτους
 - Ειδικότερα για θυγατρικές εταιρείες:
 - α) η έδρα της μητρικής εταιρείας ή
 - β) ο τόπος άσκησης επιχειρηματικής δραστηριότητας
 - Τεκμαίρεται μαχητά για εταιρείες/νομικά πρόσωπα ότι είναι ο τόπος της καταστατικής τους έδρας (άρθρο 3 § 1 εδ. β)

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ (2)

- Σχετική νομολογία ΔΕΕ για την έννοια «κέντρο κυρίων συμφερόντων του οφειλέτη»:
- Απόφαση ΔΕΚ Eurofood (2006)
 - Ανατροπή τεκμηρίου καταστατικής έδρας ως κέντρου κυρίων συμφερόντων της εταιρείας μόνο εφόσον αντικειμενικά και αναγνωρίσιμα από τρίτους στοιχεία επιτρέπουν να αποδειχθεί άλλο κέντρο επιχειρηματικών συμφερόντων
- Απόφαση ΔΕΚ Staubitz - Schreiber (2006)
 - Εάν ο οφειλέτης μεταβάλει το κέντρο κύριων συμφερόντων του μετά την υποβολή της αίτησης πτώχευσης αλλά πριν την έκδοση απόφασης επ' αυτής δεν μεταβάλλεται η διεθνής δικαιοδοσία του αρχικώς επιληφθέντος δικαστηρίου
- Απόφαση ΔΕΕ Interdil (2011)
 - Εάν η καταστατική έδρα της οφειλέτιδος εταιρείας έχει μεταφερθεί πριν από την υποβολή της αίτησης για την κίνηση της διαδικασίας αφερεγγυότητας, το κέντρο των κυρίων συμφερόντων της εταιρείας τεκμαίρεται ότι βρίσκεται στον τόπο της νέας καταστατικής της έδρας

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ (3)

- Άρθρο 3 § 2 του Κ/σμού 1346/00: διεθνή δικαιοδοσία για την έναρξη τοπικής διαδικασίας αφερεγγυότητας έχουν τα δικαστήρια του κράτους όπου έχει εγκατάσταση ο οφειλέτης όταν δεν συμπίπτει με το κέντρο των κύριων συμφερόντων του
 - Επιτρέπεται η έναρξη τοπικών διαδικασιών αφερεγγυότητας που έχουν μόνο εδαφικό χαρακτήρα
 - Ονομάζονται δευτερεύουσες γιατί υπόκεινται σε υποχρέωση συνεργασίας και συντονισμού με την κύρια διαδικασία (άρθρα 31, 33, 34)
 - Διεθνή δικαιοδοσία για την έναρξη τοπικής διαδικασίας έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους όπου ο οφειλέτης έχει εγκατάσταση κατά τον ορισμό του άρθρου 2 στοιχ. η' του Κανονισμού
 - Ασκή οικονομική δραστηριότητα η οποία πρέπει να είναι εξωτερική
 - Ασκή μόνιμη οικονομική δραστηριότητα
 - Χρησιμοποιεί τον ανθρώπινο παράγοντα και ένα ελάχιστο επίπεδο οργάνωσης
 - Υπάρχουν περιουσιακά στοιχεία

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ (4)

- Άρθρο 3 § 1 του Κ/σμού 848/15 (κύρια διαδικασία αφερεγγυότητας)
 - Αναπαράγει την αιτιολογική σκ. 13 του Προοιμίου του Κ/σμου 1346/00
 - Αφομοιώνει την προηγούμενη νομολογία του Δικαστηρίου της Ένωσης (αποφάσεις ΔΕΚ C-341/04 Eurofood και ΔΕΕ C-369/09 Interdil, C-191/10 Rastelli)
 - Τεκμαίρεται ότι κέντρο κυρίων συμφερόντων εταιρειών/νομικών προσώπων είναι ο τόπος της καταστατικής τους έδρας μόνο εφόσον δεν έχει μεταφερθεί εντός τριμήνου που προηγείται της αίτησης (άρθρο 3 § 1 εδ. 2)

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ (5)

- Άρθρο 3 §§ 2-4 του Κ/σμού 848/15 (τοπικές διαδικασίες αφερεγγυότητας)
 - Προβλέπονται δύο είδη τοπικών διαδικασιών («δευτερεύουσες» και «ανεξάρτητες») και οι δύο κηρύσσονται από τα δικαστήρια των κρατών μελών όπου ο οφειλέτης διατηρεί εγκατάσταση κατ' άρθρο 2 στοιχ. 10 του Κ/σμού
 - Διεθνή δικαιοδοσία για το άνοιγμα τοπικής διαδικασίας έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους όπου ο οφειλέτης έχει εγκατάσταση κατά τον ορισμό του άρθρου 2 στοιχ. η' του Κανονισμού
 - Χωρίς να έχει ανοίξει κύρια διαδικασία το άνοιγμα τοπικής επιτρέπεται μόνο υπό αυστηρές προϋποθέσεις (Προοίμιο σκ. 37 εδ. 2 και 41 επ., ειδ. σκ. 46)
 - Το άνοιγμα ανεξαρτήτων διαδικασιών περιορίζεται στο απολύτως αναγκαίο μέτρο
 - Απόφαση ΔΕΕ (2011) υπόθεση C-112/10 Zaza Retail
 - Άρθρο 50 του Κ/σμού
 - Άρθρο 36 § 1 του Κ/σμού
 - Άρθρο 38 §§ 3 και 4 του Κ/σμού

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ (6)

- Άρθρο 4 § 1 του Κ/σμού 848/15
 - Υποχρέωση δικαστηρίων να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως την ύπαρξη διεθνούς δικαιοδοσίας και να προσδιορίζουν στην απόφαση τους λόγους στους οποίους αυτή θεμελιώνεται και το είδος της διαδικασίας που ανοίγει
- Άρθρο 5 του Κ/σμού 848/15
 - Δυνατότητα αμφισβήτησης ενώπιον δικαστηρίου της διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου που άνοιξε τη διαδικασία αφερεγγυότητας και προσβολή της απόφασης για την έναρξη της κύριας διαδικασίας από τον οφειλέτη και τους πιστωτές

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ (7)

- Άρθρο 6 του Κ/σμού 848/15
 - Ρυθμίζει διεθνή δικαιοδοσία για παρεπόμενες προς πτώχευση αγωγές υπέρ των δικαστηρίων του κράτους μέλους στο οποίο έχει αρχίσει η διαδικασία αφερεγγυότητας
 - Αφομοιώνει νομολογία ΔΕΕ (2009), υπόθεση C-339/07 (Deko Marty)
 - Υιοθετεί τη διατύπωση του άρθρου 25 § 1 εδ. β' του Κ/σμού 1346/00
 - Αφήνει ανοικτό το ζήτημα ποιες άλλες αγωγές απορρέουν άμεσα από τη διαδικασία αφερεγγυότητας
 - Η §2 επιτρέπει στο σύνδικο να ασκήσει τις παρεπόμενες αγωγές της § 1 στα δικαστήρια του κράτους μέλους κατοικίας του εναγόμενου όταν η πτωχευτική υπόθεση είναι συναφής με άλλη αστική ή εμπορική υπόθεση (αντίστοιχα για τον οφειλέτη εφόσον διατηρεί εξουσία διοικήσεως της πτωχευτικής περιουσίας)
 - Η § 3 περιέχει ορισμό των συναφών αγωγών

ΔΙΕΘΝΗΣ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΠΤΩΧΕΥΣΕΙΣ

- Εφαρμογή του εθνικού δικαίου
 - Για νομικά πρόσωπα που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των Κ/σμών 1346/00 και 848/15
 - Για πρόσωπα που έχουν το κέντρο των κυρίων συμφερόντων τους εκτός της Κοινότητας
- Στο ελληνικό δίκαιο: άρθρο 3 § 1 ΚΠολΔ και 4 § 1 Πτωχευτικού Κώδικα (Ν. 3588/07)

ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΔΙΚΑΙΟ

- Σε κοινοτικές πτωχεύσεις (Κ/σμοί 1346/00 και 848/15)
 - Η *lex loci concursus*: το δίκαιο του κράτους μέλους έναρξης της διαδικασίας αφερεγγυότητας (άρθρο 4 § 1 του Κ/σμού 1346/00 και 7 § 1 του Κ/σμού 848/15)
 - Εκτός από την κύρια διαδικασία αφερεγγυότητας ο κανόνας της *lex fori concursus* ισχύει καταρχάς και για τοπικές διαδικασίες αφερεγγυότητας (άρθρο 28 του Κ/σμού 1346/00 και 35 του Κ/σμού 848/15)
 - Έκταση εφαρμογής της *lex concursus* (άρθρο 4 § 2 του Κ/σμού 1346/00 και 7 § 2 του Κ/σμού 848/15)
 - Εξαιρέσεις από τη *lex concursus*
 - Άρθρα 5 έως 15 του Κ/σμού 1346/00 και 8 έως 18 του Κ/σμού 848/15
- Σε εξωκοινοτικές πτωχεύσεις
 - Η *lex loci concursus* κατ' αναλογική εφαρμογή των διατάξεων των Κ/σμών 1346/00 και 848/15

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ (1)

- Στους Κ/σμούς 1346/00 και 848/15
 - Οι προϋποθέσεις
 - Η έννοια της αυτόματης αναγνώρισης
 - Άρθρο 16 § 1 εδ. α' του Κ/σμού 1346/00 και 19 § 1 εδ. α' του Κ/σμού 848/15
 - Άρθρο 20 § 1 του Κ/σμού 1346/00 και άρθρο 23 § 1 του Κ/σμού 848/15
 - Οι έννομες συνέπειες της αναγνώρισης
 - Για κύρια διαδικασία
 - Παραγωγή στα υπόλοιπα κράτη μέλη των ουσιαστικών και δικονομικών αποτελεσμάτων της απόφασης σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους έναρξης (άρθρο 17 § 1 του Κ/σμού 1346/00 και 20 § 1 του Κ/σμού 848/15)
 - Περιορισμοί εκ των άρθρων 5 έως 15 του Κ/σμού 1346/00 και 8 έως 18 του Κ/σμού 848/15 και της δυνατότητας έναρξης τοπικής διαδικασίας αφερεγγυότητας κατ' άρθρο 3 § 2 του Κ/σμού 1346/00 και 848/15
 - Αυτόματη επέκταση των εξουσιών του συνδίκου της κύριας διαδικασίας στα λοιπά κράτη μέλη (άρθρο 18 του Κ/σμού 1346/00 και 21 του Κ/σμού 848/15)
 - Για τοπική διαδικασία
 - Τα αποτελέσματα της διαδικασίας δεν μπορούν να αμφισβητηθούν σε άλλα κράτη μέλη (18 § 2 εδ. α' του Κ/σμού 1346/00 και 20 § 2 εδ. α' του Κ/σμού 848/15)
 - Δυνατότητα του συνδίκου να λάβει δικαστικά και εξώδικα μέσα για την επιστροφή στο κράτος μέλος της δευτερεύουσας διαδικασίας περιουσιακών στοιχείων που μεταφέρθηκαν σε άλλο κράτος μέλος μετά την έναρξη της διαδικασίας και να ασκεί αγωγές πτωχευτικής ανάκλησης (άρθρο 18 § 2 του Κ/σμού 1346/00 και 21 § 2 του Κ/σμού 848/15)

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΑΦΕΡΕΓΓΥΟΤΗΤΑΣ (2)

- Αναγνώριση και εκτέλεση λοιπών αποφάσεων (άρθρο 25 του Κ/σμού 1346/00 και 32 του Κ/σμού 848/15)
 - Άρθρο 25 § 1 εδ. α' και 32 § 1 εδ. α' αντίστοιχα: αποφάσεις για τη διεξαγωγή και περάτωση της διαδικασίας αφερεγγυότητας καθώς και έγκρισης πτωχευτικού συμβιβασμού
 - Άρθρο 25 § 1 εδ. β' και 32 § 1 εδ. β' αντίστοιχα: αποφάσεις για πτωχευτική ανάκληση δικαιωμάτων κλπ.
 - Άρθρο 25 § 1 εδ. γ' και 32 § 1 εδ. γ' αντίστοιχα: αποφάσεις ασφαλιστικών μέτρων για προστασία της περιουσίας του αφερεγγυού οφειλέτη μετά την υποβολή της αίτησης από δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία κατ' άρθρο 3 του Κ/σμού 1346/00 και του Κ/σμού 848/15
 - Εφαρμογή των άρθρων 39 έως 44 και 47 έως 57 του Κ/σμού 1215/12 (Βρυξέλλες Ibis)
- Λόγοι άρνησης αναγνώρισης και εκτέλεσης
 - Άρθρα 25 § 3 και 26 του Κ/σμού 1346/00
 - Άρθρο 33 του Κ/σμού 848/15
- Αναγνώριση εξωκοινοτικών πτωχεύσεων
 - Οι προϋποθέσεις: άρθρο 780 ΚΠολΔ